

Kokous 2010-02-11

Katve-ryhmän kokous

Aika 11.2.2010 klo 14-16

Kokouspaikka: Fabianian kokoushuone, Yliopistonkatu 1, Helsinki

Kokouspöytäkirja

(korjattu 16.2.2010)

Läsnä:

- Ari Rouvari, Kansalliskirjasto (puheenjohtaja)
- Jouni Kuusinen, LM Tietopalvelut
- Kiti Vilkki-Eriksson, BTJ Finland
- Saku Tuominen, Axiell Kirjastot
- Pauli Tossavainen, ToP Tunniste (asiakohdat 4 - 6)
- Miika Vacker, Mikro-Väylä
- Ari Ahlqvist, Kansalliskirjasto
- Minttu Hurme, Kansalliskirjasto
- Juha Hakala, Kansalliskirjasto
- Laila Heinemann, Kansalliskirjasto
- Ulla Ikäheimo, Kansalliskirjasto
- Erkki Tolonen, Kansalliskirjasto
- Susanna Aakko, HelMet-kirjastot (sihteeri)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen. Edellisen kokouksen (1.9.2009) pöytäkirja on Katve-wikissä. Pöytäkirjaan ei esitetty muutoksia. Asialistalle lisättiin MARC21-tilannekatsaus.

2. MARC21-tilannekatsaus

Yleisille kirjastoille järjestetään koulutustilaisuuksia helmi-huhtikuussa ja syksyllä vielä muutama tilaisuus. Formaattiin on lisätty RDA-standardiin kuuluvia piirteitä. Toinen erä lisäyksiä tulee vielä helmikuussa. FINMARC – MARC21 --konversion on luvattu valmistuvan juhannukseen mennessä. Anna Viitanen Turun kaupunginkirjastosta toimii yleisten kirjastojen MARC21-yhdyshenkilönä. Arvion mukaan kaikki yleiset kirjastot ovat siirtyneet MARC21:een vuonna 2015. BTJ toimittaa edelleen myös FINMARCia.

3. Järjestelmätoimittajien katsaukset

Axiell

Arenan uusi versio on 1.5, jossa mm. sumea haku. Arena-palvelu on käytössä Hämeenlinnassa ja tulossa käyttöön myös PIKI-kirjastoihin. Arena on käytössä muutamissa kirjastoissa myös Ruotsissa ja Tanskassa. Sopimuksia on kuutisenkymmentä, joista noin puolet Suomessa. Aurora-järjestelmän osalta Origo-, Pallas- ja Libra-pilotit ovat työn alla. Referenssikirjastona on Somero, joka on jo siirtynyt Auroraan ja Arenaan. Arvion mukaan kaikki nykyiset asiakkaat voisivat siirtyä Auroraan vuoteen 2015 mennessä.

BTJ

Tietueet ovat poimittavissa sekä normaalissa MARC21-muodossa että xml-muodossa. FINMARCia on edelleen saatavissa. SRU-rajapinta on tulossa käyttöön. Yleisille kirjastoille tehdään kysely palveluiden kehittämisestä.

LM Tietopalvelut

LibNet-järjestelmästä on tulossa uusi versio. Uusi Tukholman konttori on avattu. Kevään aikana järjestetään e-tiedon valtatie 2010 --seminari kiertue kirjastoille.

Mikro-Väylä

Ajankohtaisia RFID-asennuksia ovat Åbo Akademi, Kangasala ja Pirkkala. Kirjastoissa on kiinnostusta RFID:n käyttöönottoon, mm. tarjouskilpailuja käynnissä. RFID-laitteistot alkavat olla vakioituja ja tunnisteiden hinnat ovat laskeneet. Mikro-Väylän hyllyjärjestys/inventointilaitte on toiminut hyvin Voyager-kirjastoissa. Yleisissä kirjastoissa on ongelmana ollut nidekohtaisen hyllylistan saaminen järjestelmästä.

4. Kirjastojen katsaukset

HelMet-kirjastot, Millennium/Innovative Interfaces

Millenniumin versio 2009B julkaistaan lähiaikoina. Samalla julkaistaan uusina tuotteina My Millennium Web Service --rajapinta, SMS Alerts (tietävästi tässä vaiheessa vain Amerikan markkinoille) ja Volume Holds --varaustoiminnallisuus. Järjestelmän toimittaja markkinoi myös erityisesti seuraavia tuotteita: Encore Discovery sekä tilastointiohjelma Encore Reporter, Content Pro (digitaaliset aineistot), Program Registration (tapahtumat ja niihin ilmoittautuminen) sekä Express Lane (itsepalveluohjelmisto).

HelMet-kirjastot ovat avanneet joulukuussa HelMet-monihaun (Research Pro --ohjelma), mutta hakutoimintoja testataan vielä. Vanhan mobiiliversion (AirPAC) rinnalle on otettu käyttöön älypuhelimille sovitettu versio, toistaiseksi vain englanninkielisenä. Useita uusia toimintoja on otettu käyttöön HelMet-verkkokirjastossa: muistilistat, muistilistojen ja lainaushistorian tulostus, unohtuneen tunnusluvun uusiminen sähköisesti, arviointien kirjoittaminen tähtien lisäksi sekä integroitu kirjautuminen (verkkokirjastoon, monihakuun ja mobiiliversion). Lisäksi on saatu pieniä lisäyksiä lainaustoimintoihin ja uusia ominaisuuksia automaattirajapintaan. Verkkomaksamista varten tarvittavat rajapinnat on asennettu. RFID Lab Finlandin laatima selvitys, RFID-tekniikan käyttöönotto HelMet-kirjastoissa, on valmistunut.

Kansalliskirjasto, Voyager/Ex Libris

Voyager-järjestelmät päivitetään versiosta 6.21 versioon 7.21 kesäkuussa viikoilla 24 (ammattikorkeakoulut) ja 25 (yliopistot ja erikoiskirjastot). Päivitys vaatii 2 – 3 päivän käyttökätkön/tietokanta. Päivityksen myötä SIP2-tuki laajenee ja kirjastoille tulee mahdollisuus päivittää OPAC-liittymät.

Tietokantoja yhdistetään kirjastojen yhdistyessä:

- Kemin, Tornion ja Rovaniemen AMK:t & Lapin yliopisto
- Turun kauppakorkeakoulu ja Turun yliopisto
- Tampereen ja Pirkanmaan AMK:t
- Lahden AMK ja Lahden tiedekirjasto

Kansalliskirjasto, Aleph/Ex Libris

Linda-tietokannassa käytössä oleva Aleph-järjestelmä päivitetään uuteen versioon myös viikolla 25. Tällä hetkellä Lindassa ovat mukana yliopistot ja muutama erikoiskirjasto. Ammattikorkeakoulujen liittymistä Lindaan valmistellaan, tosin tietokantojen yhdistäminen tuovat jo nyt Lindaan jossain määrin ammattikorkeakoulujen aineistoa. Linda-tietokannan mobiiliversio on beta-testauksessa.

Kansalliskirjasto, Relais-kaukopalveluohjelmisto

Minttu Hurme vetää kaukopalveluohjelmiston käyttöönottoa. Aalto-yliopisto, Lapin yliopisto, Oulun yliopisto ja varastokirjasto ovat tehneet pilotointisopimukset. Ohjelmisto mahdollistaa kaukopalvelutilausten hallinnan. Asiakkaille tulee mahdollisuus tehdä tilauksia web-lomakkeella ja sähköpostitse.

Kansalliskirjasto, Nelli-portaali/Ex Libris

SFX-linkityspalvelusta tulee 4. versio heinäkuussa. Se mahdollistaa elektronisten kirjojen listat lehtilistojen oheen. MetaLibistä ei enää tule uutta versiota. Tarkoitus on siirtä uuden sukupolven federoituun palveluun eli Primo-käyttöliittymään vuonna 2011. MetaLibin päälle kokeillaan myös avointa Xerxes-liittymää.

MetaLib-asiakkaat saavat syksyllä mahdollisuuden käyttää Primo Central Indexiä MetaLibin kohdeindeksinä. Se sisältää kaikkien isojen toimittajien aineistot (mm. Ebsco) ja nopeutta hakua.

Kansalliskirjasto, ontologiat

Tekes on jatkanut FinnONTO-projektin rahoitusta yhden kauden verran.

ToP Tunniste

ToP Tunniste on ollut mukana keskustelussa kansallisesta pysäköintitunnisteesta. Näiden tunnisteiden osalta standardointi on aloitettava alusta.

5. ISO/FDIS 28560 (Final Draft International Standard -dokumentti)

Juha Hakala on lähettänyt katve-listalla viestin RFID-standardoinnin tilanteesta ja kansallisesta suosituksesta. ISO/FDIS 28560 on lähdyssä lausuntokierrokselle. Standardin osa 1 käsittelee tietoelementtejä, osa 2 vaihtuvamittaisilla kentillä koodaamista (ei käytössä Suomessa) ja osa 3 kiinteillä kentillä koodaamista. On erittäin epätodennäköistä, että standardiin enää tulee oleellisia muutoksia, joten kansallinen suositus voidaan uusia sen pohjalta. Kansallisen suosituksen uusimisessa periaatteina on, että suositus on yhteensopiva ISO-standardin kanssa ja että siihen tehdään mahdollisimman pieniä muutoksia.

6. RFID-tilanne Suomessa

Keskusteltiin aiemmin esillä olleesta suomalaista RFID-suositusta koskevasta tulkintaongelmasta (ks. edellisen kokouksen pöytäkirja). Tilanne on muuttunut tietojen suojausten osalta, koska nykyään on saatavilla tuotteita, jotka mahdollistavat salasana-suojauksen. Vanhat tunnisteet pystyi suojaamaan vain kerran. Tietojen pysyvä lukitseminen ei siis jatkossa ole relevantti kysymys. Mandatory blockin pituus (käytössä nyt 32 tai 34 merkkiä) tulee ISO-standardin mukaan olemaan 34-merkkiä. Pituusero syntyy omistajakirjaston ISIL-koodista. Koodi on 11 merkkiä pitkä, jos maakoodi puuttuu ja 13 merkkiä pitkä, jos maakoodi on mukana. Kansainvälisen kaukolainauksen kannalta on turvallisempaa käyttää myös maakoodia, mutta toisaalta paikallisessa käytössä asialla ei ole merkitystä. ISIL-koodeista Suomessa huolehtii kansalliskirjasto.

Keskustelun jälkeen päädyttiin seuraavaan:

- Vuonna 2005 laaditusta RFID Data Model for Libraries --dokumentista (RFID-tietomalli suomalaisille kirjastoille) laaditaan versio 1.1, jota noudatetaan ISO 28560 --standardin valmistumiseen saakka
- ISO 28560 --standardin valmistuttua siirrytään noudattamaan sitä.
- Tietomalliin siirtymäkauden versioon 1.1 tehdään seuraavat muutokset:
 - Pakollisesta kirjoitussuojauksesta luovutaan. Päätös suojauksesta on kirjastokohtainen.
 - Versiosta 1.1 alkaen Mandatory blockin pituus on 34 merkkiä. Versiossa 1.0 mukainen mandatory blockin pituus on joko 34 merkkiä tai 32 merkkiä.
 - Tietomallia verrataan ISO 28560:n FDIS-versioon ja tarkistetaan, onko muita tarkennusta vaativia kohtia.
- Sovittiin, että kansallisen tietomallin päivitykseen osallistuvat Juha Hakala, Miika Vacker ja Pauli Tossavainen. Axiell ja ATP-Automation voivat myös halutessaan osallistua.

7. KDK-asiakasliittymän tilannekatsaus

Kyseessä on opetusministeriön rahoittama hanke. Tavoitteena on asiakaskäyttöliittymä, joka yhdistää kansallisella tasolla museoiden, kirjastojen ja muiden muistiorganisaatioiden palvelut ja rikkoo kokoelma- ja organisaatiolähtöistä ajattelua. Hakua varten on tarkoitus indeksoida metadata kaikista järjestelmistä. Kansalliskirjasto ylläpitää KDK:ta, mutta jokaisella osallistuvalla organisaatiolla voi olla oma näkymä.

Asiakasliittymän hankintamenettelynä on kilpailullinen neuvottelu. Hakemusten perusteella on valittu 3 toimittajaa, joilta on saatu alustavat tarjoukset. Toimittajien kanssa neuvotellaan maaliskuussa ja sen jälkeen pyydetään lopulliset tarjoukset. Sopimus on tarkoitus solmia kesään mennessä. Sen jälkeen aloitetaan kuuden kuukauden mittainen pilotointijakso. Suunnitelman mukaan ensimmäiset käyttäjät siirtyisivät tuotantovaiheeseen vuonna 2011. Kansalliskirjastosta hankkeen parissa työskentelevät Ari Rouvari, Ere Majjala ja Erkki Tolonen.

8. KDK-kokonaisarkkitehtuuri ja standardisalkku

KDK-kokonaisuus muodostuu asiakasliittymästä, taustajärjestelmistä ja pitkäaikaissäilytysjärjestelmästä (vuodesta 2015 – 2016 alkaen). Kommunikointia varten tarvitaan rajapintoja ja standardeja. KDK:ta varten on laadittu teknologiasalkku ja standardisalkku, jotka päivittyvät tarpeen mukaan. Standardisalkku sisältää esim. 11 metadata-formaattia. Tietoja asiakasliittymään pyritään välittämään OAI-PMH:n mukaisesti, mutta tällä hetkellä FTP-siirtokin on mahdollinen. Salkut löytyvät KDK-hankkeen sivuilta.

9. Seuraava kokous on tiistaina 12.10.2010 klo 14

Agenda

1. Edellisen kokouksen pöytäkirjan tarkistaminen
2. ISO/FDIS 28560 (Juha, Miika, Pauli)
3. RFID-tilanne Suomessa (Juha, Miika, Pauli...)
4. MARC 21 tilannekatsaus (Ulla)
5. KDK-Asiakasliittymän tilannekatsaus (Ere ja AriR)
6. KDK-kokonaisarkkitehtuuri ja standardisalkku (Juha)
7. Järjestelmätoimittajien katsaukset
8. Kirjastojen katsaukset
9. Muuta
10. Seuraava kokous